

F.T. Morgun defended his opinion about humanistic education society, which we should begin in the family circle from early childhood. The article noted, that according to F.T. Morgun educational institutions it is very important in education. In the article provides specific actions F.T. Morgun when he was head of Poltava region (1973–1988 years),

which was aimed at popularization of the ukrainian language.

Keywords: education, history, culture, language issues, education and pedagogical views of F.T. Morgun, ukrainian language.

Особливості формування готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до використання здоров'язбережувальних технологій

Вікторія ДОНЧЕНКО,

викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної реабілітації, спортивної медицини ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Модернізація системи професійної підготовки студентів-медиків зумовлена динамічними змінами у вітчизняній охороні здоров'я, соціальними проблемами, кадровими питаннями в галузі, економічними, етичними, правовими особливостями діяльності суб'єктів системи охорони здоров'я в Україні, осучасненням вимог до рівня якості підготовки медичних кадрів.

Стан здоров'я населення завжди був основним показником розвитку сучасного суспільства, адже його високий рівень є підґрунтям економічного, соціального й політичного добробуту в державі, запорукою безпеки та прогресу. Професійна підготовка медичних працівників є одним із регуляторів соціального розвитку, оскільки фактично спрямована на формування життєздатності суспільства та підтримку його через діяльність кадрів системи охорони здоров'я. Якісне забезпечення населення медичними кадрами є головною передумовою пріоритетного розвитку медичної допомоги, впровадження нових ефективних медичних технологій і формування здорового способу життя населення країни.

Мета дослідження – визначити та проаналізувати структурні компоненти формування готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до використання здоров'язбережувальних технологій.

Питання сучасної професійної підготовки фахівців у галузі охорони здоров'я вивчали В.Ф. Москаленко, М.В. Банчук, Т.Д. Бахтеєва, О.М. Білово, І.Є. Булах, О.П. Волосовець, В.М. Казакова, В.М. Лісовий, С.Д. Максименко, О.П. Мінцер. В основу їхніх досліджень покладено розроблення та впровадження в Україні засад сучасної системи підготовки

фахівців для галузі охорони здоров'я, яка базується на ефективному використанні двох основних компонентів – сектору охорони здоров'я (медперсоналу) та діяльності коледжів і університетів (наукова і педагогічна сфери) [7]. Турбота про здоров'я і збереження життя є вищою цінністю і пріоритетною складовою професійної діяльності лікаря. В теорії і практиці професійної освіти спостерігається інтерес до проблеми індивідуального здоров'я людини, що підтверджується великою кількістю досліджень провідних учених різних країн світу (Р.Айзман, І.Аршавський, М.Віленський, Ю.Лісіцин, Л.Лубишева, В.Петленко, Л.Татарнікова, А.Щедрина та ін.).

У ХХІ столітті освіта, компетентність і здоровий спосіб життя домінують серед найважливіших факторів створення безпечного життя кожної людини. Перед сучасною вищою медичною освітою постає завдання сформувати компетентну особистість лікаря, який володіє не лише знаннями, високими моральними якостями та є професіоналом, а й здатний адекватно діяти у відповідних професійних ситуаціях, брати на себе відповідальність за власну діяльність [3–6].

У сучасних умовах соціальних, екологічних та радіаційних реалій актуалізується проблема формування готовності фахівців медицини до практичної реалізації здоров'язбережувальних технологій

як передумова й запорука здорового способу життя суспільства [1; 2]. Тому якісна професійна підготовка студентів вищих медичних навчальних закладів у напрямі фізичного виховання – це не лише їхня висока компетентність в галузі вирішення професійних завдань, а й готовність до практичного застосування здоров'язбережувальних технологій і зміцнення здоров'я населення.

У нашому дослідженні формування готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій ми розуміємо як розвиток знань, умінь та навичок і професійних здібностей для їх реалізації, що становить основу компетентної діяльності в галузі здоров'язбереження й задоволення потреб населення у зміцненні та відновленні здоров'я. Теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців медицини у контексті здоров'язбереження й фізичного виховання дав змогу виділити такі структурні компоненти їхньої готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій: мотиваційний, когнітивний, операційний та особистісний. Необхідність достатньої сформованості кожного з компонентів не викликає сумніву, адже результативність здоров'язбережувальної діяльності залежить від таких чинників: конструювання у студентів вищих медичних навчальних закладів стійких мотивацій до збереження та зміцнення власного здоров'я та здоров'я оточуючих (мотиваційний компонент); розширення комплексних знань у галузі здоров'язбереження (когнітивний компонент); оволодіння здоров'язбережувальними технологіями (операційний компонент); потреби в удосконаленні особистісних характеристик та професійних якостей, потреби і здатності до самоосвіти й саморозвитку, здатності до рефлексії, самоконтролю та корекції процесу і результату здоров'язбережувальної діяльності.

Розглянемо більш детально виділені нами компоненти готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до впровадження здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності.

Мотиваційний компонент готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до здоров'язбережувальної діяльності охоплює наявність системи особистісних, професійних, моральних, соціальних та інших цінностей, які спрямовують студента на здійснення здоров'язбережувальної діяльності і формують позитивне ставлення до неї. Він визначається мотиваційно-ціннісним ставленням до майбутньої професійної діяльності і є логічним підґрунтям формування особистості фахівця, що визначає його соціальну і професійну позиції.

Цей компонент виражається в усвідомленому розумінні майбутнім фахівцем актуальності здоров'язбережувальної і реабілітаційної діяльності, як особистої, так і соціальної значущості цієї діяльності; задоволенні своєю професійною реалізацією в галузі здоров'язбереження; усвідомленні соціальної значущості професії лікаря у контексті здоров'язбереження; усвідомленому ставленні і

прийнятті студентами медичних ВНЗ здоров'язбережувальних технологій; прагненні досягнути високих результатів у професійній діяльності шляхом підвищення здоров'язбережувальної компетентності.

Отже, мотивація – одна з найсильніших і найважливіших ланок у психології діяльності людини. Тому проблема мотиваційної готовності є однією з центральних у підготовці студентів вищих медичних навчальних закладів до здоров'язбереження, оскільки лише адекватна цілям здоров'язбережувальної діяльності мотивація забезпечить цілковите здійснення цієї діяльності.

Когнітивний компонент готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до впровадження здоров'язбережувальних технологій охоплює наявність у них професійно-педагогічних знань, необхідних для здійснення здоров'язбереження. Рівень поінформованості майбутнього фахівця медицини щодо здоров'язбережувальних технологій визначають за обсягом його знань, які є необхідною умовою аналізу і вибору оптимальних способів їх використання відповідно до розуміння фахівцем своєї ролі у реалізації здоров'язбережувального простору професійного поля діяльності.

На основі аналізу функціональних обов'язків медичного фахівця, які зазначені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці, ми виокремили систему знань, необхідних для впровадження у практику здоров'язбережувальних технологій. Отже, це знання щодо: законодавства в галузях фізичної культури та охорони здоров'я населення; організаційної структури майбутньої професійної діяльності; міждисциплінарної специфіки фізичного виховання та його зв'язків із комплексом дисциплін гуманітарного, природничо-наукового і професійного блоків; індивідуального та суспільного здоров'я, здоров'я як професійної проблеми; закономірностей та особливостей духовного, фізичного і психічного розвитку людини на різних етапах її онтогенезу; типологічних особливостей здорової людини; ресурсів збереження, зміцнення та відновлення здоров'я; факторів, які зміцнюють і руйнують здоров'я; морфофункціональних основ патологічних процесів, захворювань і травм організму людини; критеріїв оцінювання норми та відхилень духовного, фізичного і психічного розвитку; методів зміцнення та відновлення здоров'я; форм і засобів оздоровчо-реабілітаційної діяльності; шляхів і засобів корекції та реабілітації на основі фізичної культури; адаптаційного характеру реакцій людини до дії географічних, кліматичних, соціальних і фізичних чинників; вимог до середовища існування та збереження здоров'я дитини, дорослої людини та людини старшого віку; сучасних здоров'язбережувальних технологій; системи здоров'язбережувальної діяльності оздоровчо-реабілітаційних закладів тощо [8; 9].

Отже, структура когнітивного компоненту є сукупністю та інтеграцією психолого-педагогічних, біолого-медико-валеологічних та

фізкультурно-спортивних знань, необхідних майбутньому фахівцеві медицини для впровадження у власну професійну практику здоров'язбережувальних технологій.

Мотиваційний та когнітивний компоненти визначають стратегію професійної поведінки майбутнього фахівця медицини, орієнтованої на здоров'язбереження й реабілітацію, та реалізуються в його практичному забезпеченні.

Операційний компонент готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до впровадження здоров'язбережувальних технологій передбачає наявність комплексу професійних умінь та навичок, необхідних для використання рекреаційно-реабілітаційних технологій у професійній діяльності, тобто відображає практичну готовність до впровадження здоров'язбережувальних технологій у професійну діяльність. В структурі особистості майбутнього фахівця медицини, орієнтованого на здоров'язбереження, ми виокремлюємо такі групи професійних умінь: проектувально-конструктивні, виконавські та аналітико-рефлексивні.

До *проектувально-конструктивних* належать вміння: гностичні (уміння здобувати, поповнювати та розширювати свої знання про засоби, принципи, методи та форми здоров'язбережувальної діяльності); проектувально-прогностичні (уміння планувати реабілітаційно-оздоровчий процес відповідно до загальної, стратегічної мети здоров'язбереження, фізіолого-гігієнічних, психолого-педагогічних факторів, а також оптимальних видів, методів та прийомів здоров'язбережувальної діяльності; прогнозувати і передбачати результати професійної діяльності); конструктивні (уміння конструювати власну діяльність, комплексно використовувати різноманітні фізичні вправи, природні та преформовані фізичні чинники для оздоровлення людини; володіння методами діагностики і дослідження систем організму людини; вміння визначати розумову і фізичну працездатність, готовність до систематичних фізичних навантажень в різні вікові періоди; вміння оцінювати рівень функціонального стану серцево-судинної, дихальної і нервової систем здорової людини; вміння розробляти та впроваджувати програми фізичної реабілітації; вміння застосовувати технічні та біотехнічні засоби у процесі фізичної реабілітації).

До *виконавських умінь* належать такі: мотиваційно-стимулюючі (уміння сформулювати у хворих позитивну мотивацію на оздоровлення; вміння доступно пояснювати завдання, заняття та особливості рухових дій, що рекомендуються людині); розвивальні (вміння проводити педагогічну та просвітницьку діяльність щодо знання впливу несприятливих чинників зовнішнього середовища, гіподинамії, шкідливих звичок на будову та функції організму і формувати стійку спрямованість на оздоровлення; вміння навчати пацієнтів оцінювати свій фізичний стан, виявляти шкідливі фактори, що негативно впливають на здоров'я, використовувати

фізичні навантаження, природні чинники й інші доступні засоби для збереження і зміцнення здоров'я; вміння розповсюджувати медико-біологічні, оздоровчо-відновлювальні, екологічні, соціально-економічні, загальнокультурні та правові знання); організаційні (вміння скласти базу даних індивідуальних антропометричних і психофізіологічних показників людини в процесі розвитку; вміння спрямовувати процеси збереження та відновлення здоров'я відповідно до індивідуальних особливостей духовного, фізичного і психічного розвитку людини; вміння організовувати методичне забезпечення реабілітаційних та оздоровчих занять фізичними вправами для людей, які займаються фізичною культурою самостійно); комунікативні (вміння налагоджувати правильні взаємини лікаря з пацієнтом, колегами; вміння використовувати різні механізми формування міжособистісних взаємин учасників здоров'язбережувального процесу, попереджувати і долати конфлікти).

Група *аналітико-рефлексивних умінь* охоплює: контроль-регулюючі (вміння налагоджувати корекцію і контроль здоров'язбережувальної діяльності; вміння визначати ступінь стомлення здорової людини після фізичних і розумових навантажень; уміння визначати протипоказання до виконання фізичних і розумових навантажень у зв'язку з віком, станом здоров'я; вміння визначати за функціональними показниками можливості людини адаптуватися до зміни клімато-географічних та соціальних умов) та оцінювально-результативні (уміння об'єктивно оцінювати результати власної діяльності; вміння оцінювати та контролювати ефективність відновлювальних програм на всіх етапах та визначати їхню відповідність віку та фізичній підготовленості людини).

Готовність до використання здоров'язбережувальних технологій характеризується наявністю таких показників: знання здоров'язбережувальних технологій; вміння їх використовувати в повсякденному житті та професійній діяльності; потреба в отриманні та поновленні інформації з питань здоров'язбереження.

Особистісний компонент готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до впровадження здоров'язбережувальних технологій відображає професійно важливі особистісні якості, необхідні для професійного становлення в галузі здоров'язбереження. Спектр професійно важливих якостей охоплює інтерес до професії, відповідальність, цілеспрямованість, працездатність, самоконтроль та самокритичність, високий рівень креативності та професійної самосвідомості, стресостійкість, фізичну витривалість і потребу в здоров'язбереженні. Цей компонент охоплює також і комунікативну компетентність, тобто емпатійні та перцептивні навички, здатність встановлювати емоційно позитивний контакт із пацієнтами, вміння створювати сприятливу емоційну атмосферу, виявляти гнучкість у вирішенні конфліктних ситуацій,

здатність діяти, вміння оцінювати власні дії, вміння займатися самовдосконаленням у своїй фаховій діяльності.

Отже, структурними компонентами готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до впровадження здоров'язбережувальних технологій визначено: мотиваційний компонент як сукупність мотивів, адекватних цілям та завданням здоров'язбережувальної професійної діяльності; когнітивний компонент, пов'язаний із пізнавальною сферою людини, що охоплює сукупність знань, необхідних для продуктивного запровадження здоров'язбережувальних технологій у медичну практику; операційний компонент – сукупність умінь та навичок практичного вирішення завдань у процесі здоров'язбережувальної діяльності; особистісний компонент визначається сукупністю особистісних якостей та професійної культури майбутнього фахівця медицини, що важливі у процесі реалізації здоров'язбереження. Сформованість готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до впровадження здоров'язбережувальних технологій засвідчує, що фахівець не лише володіє знаннями про здоров'я, здоровий спосіб життя, усвідомлює цінність здоров'я, вмотивований до здоров'язбережувальної діяльності, а й готовий реалізувати свої знання у професійній діяльності.

Література

1. Акименко В.М. Новые логопедические технологии / В.М. Акименко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 105 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: Модульне навчання. Навчальний посібник / А.М. Алексюк. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
3. Атанов Г.О. Теорія діяльнісного навчання / Г.О. Атанов. – К.: Кондор, 2007. – 370 с.
4. Бобрицька В.І. Теоретичні і методичні основи формування здорового способу життя у майбутніх учителів у процесі вивчення природничих наук: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Валентина Іванівна Бобрицька; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2006. – 462 с.
5. Бобрицька В.І. Формування здорового способу життя у майбутніх вчителів: [монографія] / В.І. Бобрицька. – Полтава: ТОВ «Поліграфіч. центр «Скайтек», 2006. – 432 с.
6. Бойченко Т. Валеологія – мистецтво бути здоровим / Т.Бойченко // Здоров'я та фізична культура. – 2005. – №2. – С. 1–4.
7. Бурдынская С.П. Формирование профессионально-педагогической компетентности студентов колледжа в процессе изучения художественной литературы (на англоязычном материале): автореф. дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / С.П. Бурдынская. – СПб., 2006. – 19 с.
8. Давыдов В.В. Деятельный подход в психологии: проблемы и перспективы: сб. научн. тр. / В.В. Давыдов; НИИ общей и пед. психологии. – М.: Знание, 1990. – 180 с.
9. Давыдов В.В. Концепция учебной деятельности / В.В. Давыдов, А.К. Маркова // Вопросы психологии. – 1981. – №6. – С. 13–27.

Анонси

Вікторія ДОНЧЕНКО

Особливості формування готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до використання здоров'язбережувальних технологій

У статті проаналізовано питання готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до використання здоров'язбережувальних технологій. Визначено структурні компоненти формування готовності студентів медичних ВНЗ до використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності.

Ключові слова: здоров'язбережувальні технології, вища освіта, здоровий спосіб життя, студенти, медичний ВНЗ.

Вікторія ДОНЧЕНКО

Особенности формирования готовности студентов высших медицинских учебных заведений к использованию здоровьесберегающих технологий

В статье проанализирована готовность студентов высших медицинских учебных заведений к использованию здоровьесберегающих технологий. Определены структурные компоненты формирования готовности студентов медицинских ВУЗов к использованию здоровьесберегающих технологий в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: здоровьесберегающие технологии, высшее образование, здоровый образ жизни, студенты, медицинский ВУЗ.

Viktoriya DONCHENKO

Features of formation of readiness of students of higher medical educational institutions to use health savings technologies.

Analyzed the readiness of students of higher medical education institutions to the use of health savings technologies. Are defined the structural components of formation of readiness students by the medical school to use health savings technologies in professional work.

Keywords: health savings technology, higher education, healthy lifestyle, students, by the medical school.

